శ్రీ ఏ. వి. బి. రామారావు

బుజువు

ఆటో శబ్దం విని కిటికీ దగ్గర కొచ్చింది వర్ధనమ్మ. ఆటోలోంచి దిగుతున్నది 'ఆయన' కాదు. దిగుతున్నది తన కూతురను కోవడం భ్రాంతి అని తెలిసినా పడుతున్న బాధ కంటె తియ్యనిదే ననుకుని వర్షించని మేఘంగా బరువుగా నిట్టూర్చింది.

ఎదురింటి మీనాక్షి తొలిచూలు పిల్ల రాధ. రాధ పెళ్ళి కంటె ఏడాది వెనకాల జరిగింది సుశీల పెళ్లి. అయితేనేం, రాధ అదృష్టం ఎవరికొస్తుంది! దగ్గర ఊళ్లో అత్తవారు. అత్త వారిలో కలిసిపోయిన అల్లుడు. దూరం వాడన్న విచారం లేదు. తలలో నాలుకలా మెలుగుతున్న మనిషి.

వీధి తలుపు తీసి బయటికివస్తూ "ఏం, రాధా! కులాసా!" గారంగా పలకరించింది వర్ధనమ్మ.

"కులాసానే అత్తయ్యా, సుశీల బావుందా?"

"ఓహ్! వాళ్లకేం! బాగున్నారు. రాజాల్లా ఉన్నారు."

నవ్వులు పంచే స్వభావంతోపాటు నవ్వులే పంచాలన్న తాప త్రయం పుట్టుకతో వచ్చింది కాదు వర్ధనమ్మకి.

బావ వెళ్ళిపోతూ చెప్పాడు : "నవ్వులు పంచమని అందరూ చెబుతారు. నువ్వు నవ్వులే పంచు" అని.

నవ్వులే పంచడం, మనసులో మూలుగుతున్న బాధని గుండె ల్లోంచి బయటకురానివ్వకుండా బిగపట్టుతూ ఉండడం వర్ధనమ్మకి దినచర్య అయిపోయింది.

బావ!

బావను తలచుకుంటే గుండె నిండా దిగులు. ఏదో వెర్రి భయం. ఇంత దూరంలో ఇంత కాలం తర్వాత భయపడడం వెర్రి తనమని తెలుసు. కాని అది తెలిసినంత మాత్రాన దానంటాట అదే... ఆ భయం ... పోవడం లేదు. పోదనీ తెలుసు. లక్కపిడతలతో ఆడుకుంటున్నప్పటినించీ అత్తయ్య కోడలా అంటూ మురిసి పోయేది.

బావకు తను ఎందుకు దూరమైంది?

'ఆయనే' కారణం!

గుమాస్తా కొడుక్కు ఛస్తే పిల్లనియ్యనని నాన్నగారి గొడవ. అమ్మకి నాన్నగారి స్వభావం బాగా తెలుసునన్న గర్వం. తోబుట్టువుల అభిమానంతో కన్నకూతురు జీవితాంతం ఆడిపోసుకునేలా చెయ్యనని నాన్నగారు తెగేసి చెప్పేస్తే, ఆ పాట ఎప్పుడూ పాడేదేవనీ సమయం చూసి నచ్చచెప్పలేకపోతానా అను కుంది అమ్మ.

కోరి చేసుకుంటానంటూ వచ్చారు 'ఆయన'. పట్నంలో పెద్ద చదువు చదివి కాలేజీలో ఉద్యోగం చేస్తున్న మూర్తి...

ఆ రోజు ఒంటరిగా...

కథ అంత ముందుకుపోతుందనుకోలేదు. కథ పూర్తి అయితేనే కాని తను పోగొట్టుకున్న దేవిటో తెలిసిరాలేదు.

దొడ్డమ్మ కూతురు వనజాక్షికి పెళ్లి. నాగవిల్లి జరుగు తోంది. రెండోఆట సినిమాకెళ్లే హడావుడిలో ఉన్నారు, తెల్లవారి ఊళ్లకు తిరిగి వెళ్లవలసిన మగపెళ్లివారు.

రాత్రి భోజనాల దగ్గర 'చక్రపటాకీలా తిరుగుతున్నాది, ఎవరా అమ్మాయి' అని ఎవరో అడుగుతున్నారు.

వెనక్కు తిరిగి చూడబోయి తమాయించుకుని మరోసారి వచ్చినపుడు అక్కడచూసింది. పెళ్లికొడుకు స్నేహితుడు. పట్నం నుంచి వచ్చిన సినిమా హీరోలా ఉన్నాడు. ఎందుకో చూపులు తిప్పుకోలేకపోయింది.

ఇంతలో విడిది కెళ్లాల్సి వచ్చింది. వరండాలో ఆ అబ్బాయి ఒంటరిగా తనను చూసి జడుపుచ్చుకుని...

బావకి అన్యాయం జరిగిపోయిందన్న విషయం ఏమిటో ఆ మైకంలో తెలియనేలేదు.

మావయ్య నవ్వు నవ్వేసి 'పోన్లేవో, పెళ్లిళ్లు చేసేవాళ్లం మనమా?' అనేశాడు.

తనను పెళ్లికూతురు చేసున్న గదిలోకి వచ్చి బావ 'వర్ధనం...నువ్వు అదృష్టవంతురాలివి. ఎమ్మేవే కావాలని నా కెప్ప డైనా చెవిలో చెప్పి ఉంటే నా బియ్యే పరీక్ష పోయేది కాదు సుమా!...గుడ్‌లక్! ఆల్ ది బెస్ట్. నవ్వులు పంచమని అందరూ చెబుతారు. నువ్వు నవ్వులే పంచు.'

ఏమిటేమిటో అనేశాడు.

గతంలోకి చూసుకుంటున్న వర్ధనమ్మ కళ్లు తుడుచు కుంటూ శాపం తగిలిన నిస్సహాయురాలిలా జాలిగా మూలిగింది.

దూరంగా రైలుకూత! 'ఆయన' వస్తారేమో! ఎందుకైనా మంచిదని ఓ గ్లాసుడు బియ్యం కడిగి స్టౌమీద పడేసి స్టూలుమీద కూచుంది. గిన్నెకింద మంట నీలంగా హుందాగా మండుతోంది.

కనపడడానికి మందకొడిగా కనపడినా నీలిమంట ఎర్రమంట కంటె ఎంతవేడి. పదినిముషాల్లో స్టవ్ ఆర్పేసి తలుపు తాళంవేసి బయటపడింది.

—"కూచో వర్దనమ్మా! చాలా రోజులకి వచ్చావ్...అన్న గారు..."

"ఆ చెల్లెలిగారింటి కెళితే మనం ఎక్కడ గుర్తుంటాం వదినా. పగలల్లా షికార్లూ, రాత్రంతా కబుర్లూ...అమ్మాయి కెన్నో నెల?"

"తొమ్మిది వచ్చేసింది. నాలుగో నెల వెళ్లిన దగ్గరనుంచీ అడుగుతూ ఉంటే ఇప్పడికి పంపించారు. ఆడపిల్లలవాళ్లం, వర్ద నమ్మా మనకెలాగైనా కిందచెయ్యి తప్పదు. ముందునుంచి వెళ్లి అడుగుతూ ఉంటే ఇప్పడేం తొందరలెద్దురూ అన్నారు. ఆ తర వాత వియ్యంకుడి నడిగితే ఆవిడ నడగమనీ, ఆవిడ నడిగితే అల్లుడి నడగమనీ—తీరా అతగాడి నడిగితే 'ఇప్పటినుంచి ఎందుకండీ!' అన్నాడు. అమ్మాయి ఏం చెయ్యగలదు చెప్పండి. 'తొమ్మిదో నెల వచ్చాక వెళ్లమంటున్నారమ్మా' అంది అమ్మాయి. కళ్లనీళ్లు తిప్పు కుంది వెర్రినాగమ్మ. తీరా తొమ్మిదో నెల వచ్చాక వెడితే, నిన్ననే డాక్టరుకు చూపించాను. మరో వారం రోజులుంచి నేను స్వయంగా తీసుకొస్తానని అల్లుడు. ఏమిటోనమ్మా విడ్డూరం, మనరోజుల్లో ఇవన్నీ ఎరుగుదుమా—వారం వారం డాక్టర్లు, తనిఖీలు—మందులూ, ఇంజక్షన్లూ...అది అటుంచి సూడిదలు ముచ్చట వీల్లేదన్నారు. 'ఎందుకండీ, లేనిపోని ఖర్చులు' ఆడపిల్లల తండ్రులూ, తల్లులూ అర్థంలేని ఆడంబరాలూ, ఖర్చులూ మానాలి' అంటూ అల్లుడు లెక్చరిచ్చి తనే తీసుకొచ్చి దిగబెట్టి వెళ్లాడు ... వదినా ఈమధ్య సుశీల వస్తున్నట్టేలేదు. మీ ఆడబిడ్డా వాళ్లూ కులాసా?"

సంపద గునుపుల సొదలోంచి హఠాత్తుగా గాలి ఇటు మారింది. వర్దనమ్మ "మేనరికం అని మురిసిపోయి చేశాను. పై సంబంధం చేసుకున్న రాధకేమైంది చెప్పు. ఎవరి అదృష్టం వాళ్లది" అని నిట్టూర్చింది.

వర్దనమ్మ నిట్టూర్పులోని ఆంతర్యం మీనాక్షమ్మకీ, రాధకీ అంతుచిక్కలేదు.

"మావయ్యగారు వస్తున్నట్టున్నారు!" రాధ స్వెట్టరుగళ్ల మీద నుంచి తల పైకెత్తి చూసి చెప్పింది. నేను సాయంకాలం వస్తా అత్తయ్యా! మావయ్యగారితో మాటాడి చాలారోజులైంది."

"తప్పకుండా రా తల్లీ నే వెళ్లి బజారునుంచి...అభిమానం అంటేనే తల్లీ, పిలవాలని వచ్చినదాన్ని నే పిలవకుండానే వస్తా నన్నావ్...ఆఁ వస్తున్నా!" లేచి నుంచుంది వర్దనమ్మ.

మూర్తి వర్దనమ్మ తాళం తీసేవరకూ ఆటోలోనే కూచుని తీరికగా సూట్‌కేసూ, హోల్డాలూ దింపి లోపలకు పట్టుకొచ్చారు.

"వర్దనం, రెండు చెంబులనీళ్లు ఆ స్టౌమీద పడేయ్. కాస్త తల కడుక్కుంటేకాని..."

"ఆఁ వదినా, వాళ్లూ అంతా బావున్నారా!"

"ఓ యస్. అమ్మాయి నిన్ను తీసుకురాకుండా వెళ్లానని విసుక్కుంది. కాని ఇన్ని రోజులు వాళ్లింట్లో..."

"ఆనంద్..."

"ఆనందుకేం అఖండుడు! ప్రమోషన్ లిస్ట్‌లోకి వెళ్లా డట. ప్రమోషన్ రావడానికి అట్టే రోజులు పట్టదని ప్రశాంతి..."

అవును ఆడబడచు ప్రశాంతి చెప్పింది. మరి ఆ అల్లుడూ, మేనల్లుడూ అయిన ఆనందే చెప్పచ్చుగా...కాని చెప్పడు. మావ గారిని, వస్తే అత్తగారినీ, తప్పించుకు తిరుగుతాడు. అక్కడ ఆయన ఉన్న పదిరోజుల్లోనూ ఆనంద్‌కి మావయ్యతో మాటాడే సావకాశం కాలేదా!

—వర్దనమ్మ విషయం సేకరించడం ఎలాగా అని ఆలో చిస్తూ మరోసారి ప్రారంభించింది.

"అమ్మాయిని బజారుకు తీసుకెళ్లారా?"

"ఆఁ. నేనూ, ప్రశాంతీ, సుశీలా ముగ్గురం వెళ్లాం. ఆనంద్ కారు పంపించాడు." వెర్రిబాగుల మనిషి—కారు పంపించా డని సంతోషమే కాని, అల్లుడు ఏమౌతున్నాడన్న ఆలోచనే లేదు. నీళ్లు కాగాయేమో చూడాలనుకున్న వర్దనమ్మ వేలు చురుక్కు మంది.

స్టవ్ ఆఫ్ చేసి నీళ్లు బాత్‌రూంలో బకెట్‌లో తొరిపి షేవ్ చేసుకుంటున్న మూర్తి నడిగింది: "అమ్మాయికేం కొన్నారూ?"

దానికి మన పెట్టు ఎందుకే. మనం ఏం కొనక్కర్లేదు. "రెండువందలిచ్చి ఏమైనా కొనుక్కో అమ్మా అంటే నాకేం లోటు నాన్నా అంది!" గర్వంగా చెప్పాడు మూర్తి.

సుశీలకేం లోటో తెలుసుకోలేని తండ్రి!

నిట్టూర్చింది వర్దనమ్మ...ఆ బావతో...

'బావ' మాట తలచుకునేసరికి తన బావ జ్ఞాపకం వచ్చాడు. ఆనాడు బావ చూపులలో శాపం...?

కాళ్లలో వణుకు పుట్టుకొచ్చి సావిట్లో కుర్చీలో కూల పడింది.

"పురటాలు నీళ్లలా కాచావ్ వళ్లు నొప్పులన్నీ పోతాయి!" నీళ్లగదిలోనుంచి మూర్తి.

—అక్కడ ఏం జరిగిందో, మూర్తి అక్కడున్న రోజులన్నీ ఎలా గడిచిపోయాయో ఊహించగలదు వర్ధనమ్మ. క్రిందటి సంవత్సరం, ఇద్దరూ కలిసేగా వెళ్లారు. ప్రశాంతీ అంటూ చెల్లెల్ని ఆయన వదలరు. అమ్మాయి గదిలోనుంచి బయటకు రాకుండా ఏదో చదువుకుంటూ ఉంటుంది. సాయంకాలం వచ్చి 'అత్తయ్యా, సినిమా' అంటాడు అల్లుడు. లేకపోతే షికారు, షికారు కాకపోతే షాపింగు...కాని, కాని...

గుండెల్లో రాజుతున్న నిప్పును పొగ బయటకు రాకుండా ఇముడ్చుకోడం...నా తల్లికి నా పోలికే వచ్చింది.

—"బావుందండీ, సినిమాలూ, షికార్లూ, బాగానే ఉన్నాయి. కాని అమ్మాయి నిజంగా..."

"నిజంగా భేషుగ్గా ఉంది. పువ్వుల్లో పెట్టుకుని ఆదరించే అత్తగారూ, కాదు మేనత్తా, అంత గోముగా చూసుకునే..."

"అవును!"

ఈయనకు చెప్పి లాభం లేదనుకుంది వర్ధనమ్మ. మగవాళ్లని ఎంత గొప్పగా తీర్చిదిద్దినా, ఆడదాని ఆంతర్యం, కనీసం ఒక్క ఆడదాని ఆంతర్యం తెలుసుకునే శక్తిని మాత్రం ఇచ్చాడుకాడు ఆ వెర్రి బ్రహ్మ.

"ఈమారు గోలుకొండ, గండిపేట, ఫలక్‌నామా చాలా చూశాం."

"అందరూనా, ఆనంద్...?

"బావుంది. వాడికి మనలా తిరగాలంటే ఎలా కుదురుతుంది? స్పెషల్ బ్రాంచి ఇన్‌స్పెక్టర్ అంటే ఎంత బరువు, ఎంత బాధ్యత, అవన్నీ నీకెలా తెలుస్తాయ్?"

"అవును. ఆ బ్రాంచిలో వాళ్లకి సంసారాలు లేవ్!"

"ఉన్నాయ్, లేవోయ్. అంతా నీలాంటివాళ్లే అయితే దేశం బాగుపడినట్టే!"

చిరునవ్వు నవ్వడం తప్ప ఇంకోటిచేసి ఏం లాభం? వర్ధనమ్మ ఈ విషయం ఏనాడో తెలుసుకుంది.

మొదటిసారి కూతురు సంసారం చూడాలని తహతహతో వెళ్లినపుడే సగం విషయం బోధపడింది.

అల్లుడూ, అమ్మాయీ, పకపకలూ వికవికలూ లేవు సరిగదా ఏదో తప్పించుకు తిరుగుతున్నట్టు కనపడింది. ఎప్పుడూ నవ్వుతూ, కేరింతలు కొట్టే సుశీల ఎందుకో పరధ్యానంగా చూస్తుండడం చూసి మనసు కొట్టుకుపోయేది.

ఆంధ్రగ్రంథమాల ప్రచురణలు

పండితారాధ్య చరిత్ర

డాక్టరు తిమ్మావజ్ఝల కోదండరామయ్యగారు వ్రాసిన పీఠికతో అమ్మకానికి సిద్ధంగావుంది. వెల రు. 15-00 (పోస్టేజి అదనం)

బసవ పురాణము

బైండుచేసిన రంగుల అట్టతో కీ. శే. కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుగారి 'ప్రస్తావన'తో కళాప్రపూర్ణ నిడుదవోలు వేంకటరావుగారి విపుల పీఠికతో అమ్మకానికి సిద్ధంగా ఉంది. వెల రు. 7-50 (పోస్టేజి అదనం)

భగవద్గీత

కీ. శే. కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు వ్రాసిన వ్యాఖ్యానముతో బైండుచేసి అమ్మకమునకు సిద్ధముగా నున్నది. వెల రు 7 50 (పోస్టేజి అదనం)

ఆంధ్రపత్రిక ఏజెంట్లద్వారా కూడా తెప్పించుకోవచ్చు.

..........ప్రతులకు..........

మేనేజరు,

ఆంధ్రపత్రిక, గాంధీనగర్, విజయవాడ-3

మేనరికం, నిజంగా మెడబట్టని మేనరికం అనుకుని— తన అనుభవందృష్ట్యా, వాళ్ళు కోరివచ్చి అడిగిన సందర్భంలో కాదన లేకపోయింది.

ఆనంద్‌కి రూపురేఖల్లో కాని, చదువులో కాని, ఉద్యోగంలో కాని వేలెత్తి చూపించుకోవాల్సిన అవసరంలేదు. పాత బంధుత్వం కాదని కాలదన్నుకోడం మంచిది కాదని 'ఆయన' చెబుతుంటే— తన పెళ్ళి కుదిరిందని తెలిసినరోజు వచ్చి మావయ్య మాటాడిన నూటి పోటి మాటలే గుర్తొచ్చాయి.

అనంద్ ప్రవర్తన విషయంలో ఉద్యోగ బాధ్యతలని ఆయన సమాధానపడినా, ఆడబడచూ, వియ్యంకుడూగార్ల ముఖాల్లో ఏమీ దైన్యత కనపడకపోయినా, సుశీల సుఖపడుతుందనుకోడానికి కావల సిన ఋజువుమాత్రం వర్ధనమ్మకి కనపడలేదు.

భోజనం చేస్తుండగా ఆయనను మళ్ళీ కదిపింది.

"అమ్మాయిని కోవెలకు తీసుకెళతానన్నారు, వెళ్ళారా?"

"ఆఁ. వెళదామనే అకుకున్నాం. రోజూ ఏదో ఓ ప్రోగ్రాం. మొన్న వెళదామనుకునేసరికి అమ్మాయి ఇంటికి రాదు. 'నీళ్ళయ్యాక నే వెళతాలెండి నాన్నగారూ' అంది."

—వర్ధనమ్మకి కావలసిన సమాచారం దొరికిపోయింది. ప్రాణం ఉసూరుమంది. తల్లి తండ్రులకు తగలాల్సిన శాపాల ప్రభావం పిల్లలమీద ఉంటుందా?

కళ్ళలో నీళ్ళు తిరగడం మూర్తి గమనించి "మళ్ళీ ప్రారంభించావా, పాతకాలం మనిషివి. సుశీల నీ కూతురే కాదు. నాకూ కూతురే. అది హాయిగా, రాజాలా ఉంది. దాని గురించి నీకు దిగులు..."

"అబ్బే. నాకేం దిగులండీ"—అప్పటికి అక్కడనుంచి తప్పుకుంది వర్ధనమ్మ.

సాయంకాలం ఆయన ఇట్నుంచి ఎక్కడికో వెళ్ళారు. వర్ధనమ్మ సావిట్లో కూచుని మీనాక్షమ్మ ఇంటికేసే చూస్తోంది.

"ఏమిటత్తయ్యా! అంత దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నావ్!" రాధ గేటు తీస్తూ పలకరించింది.

బరువుగా మెట్లెక్కుతున్న రాధను తనివితీరా చూస్తూ "రామ్మా! రా!" అని ఆహ్వానించింది బయటకు వచ్చి.

అన్యోన్య దాంపత్యానికి ఋజువైన ఆ వెలుగు, ఆ హుందా, సుశీల కళ్ళలో కనపడుతుందేమోనని వెర్రిగా గోడమీద ఫోటోవంక చూసింది వర్ధనమ్మ.

ఓ జంట అన్యోన్యంగా ఉన్నారనడానికి నిదర్శనం ?

— ఎవరి సోదా వాళ్లది.

సంచలనం

శ్రీ కె. అంజయ్య

భూమి స్తనాల్లోంచి
మొదలే శాంతిపాలు గారాయంటే
నేన్నమ్మను ?
దేన్నయినా చిదిమితే
మొదట్లో కారేది నెత్తురే
కసురు కాయను చిదిమితే
కారేది పసరే.

గుండెల్లో
శాంతి నిండిందో
వేదాంతము చిందులేస్తుంది
ఈ జన్మకింతే లెమ్మంటుంది
నీటి సుడుల్లా
పుట్టిచచ్చే ఆలోచనలు
శాంతిలో
మొలచే తాత్కాలికాలే.
అందుకే డియర్
అశాంతిని ప్రేమించు
అశాంతిలో వీచేవి
అంతం లేకుండా వెలిగే కిరణాలు.